

NOVINÁŘSKÁ ČEŠTINA – teze přednášek

PhDr. Michal Žák

Všechna témata vycházejí z novinářské praxe a jsou zaměřena na praktické využití v novinářské, redakční a společenské činnosti.

1. Pravidla pravopisu

Pravidla českého pravopisu – verze z let 1957 (akademická) a 1958 (školní): obecné pravopisné zásady, pravopisný slovník, Dodatek: dubletní tvary (s/z v přejatých slovech, kvalita samohlásek v zakončení slov)

2. Úskalí pravopisu

vyjmenovaná slova, psaní i/y, předložky a předpony s/z, ú/ů, mě/mně; shoda přísudku s podmětem, psaní spřežek, zkratk a značek, psaní slov dávno přejatých z cizích jazyků

3. Tvarosloví

potíže s rodem podstatných jmen (duál), skloňování zájmen (hl. jenž) a číslovek, zvláštnosti sloves (přechodníky)

4. Odchytky a chyby při psaní

dvojice slov typu vír x výr, správa x zpráva, shlédnout x zhlédnout, Plzeň x plzeň, hrad x Hrad, nový rok x Nový rok; renesance/renezance, diskuse/diskuze atp., přípona –ismus/-izmus; benzin/benzín, archiv/archív, milion/milión atp.

5. Velká písmena

místní jména, názvy států (změny názvu naší republiky, užití názvu Česko), měst (hlavní město Praha, statutární město Brno), městských částí (včetně složených: Brno – Královo Pole nebo Brno-Královo Pole), ulic, náměstí, zeměpisná jména, názvy institucí, svátků, uměleckých děl atp., jména osob, příjmení (přechylování)

6. Interpunkce

čárka ve větě a větných členech, přívlastek volný a těsný; středník, pomlčka dlouhá a krátká – rozdíl v užití; závorky; grafická pestrost a oživení textu

7. Slovní zásoba

slovníky – mj. výkladový, etymologický (původ slov), frekvenční; synonyma, homonyma, slova víceznačná, chybná záměna významově blízkých slov typu status x statut, pistole x revolver, plastika x sochařství apod.

8. Jazyková klišé v novinářině

nesmyslné obraty (ptát se na otázku, záměna díky x vinou atp.), nové výrazy (chataři a frikulíni atp.), čeština v počítači a mobilu

9. Tituly a zkratky

akademické tituly, oslovení, zkratky na vizitkách a v textu (p. a pí, s. r. o.//spol. s r. o. atp.), chyby ve zkracování výrazů (K. H. Borovský atp.)

10. Cizí slova

postavení češtiny mezi jazyky, vliv cizích jazyků, přejímání cizích slov (tsunami/cunami, protežovat, viceprezident atp.), psaní nově přejatých slov (brífink, skateboard//skejt atp.), výslovnost

11. Zvláštnosti češtiny

dvojí zápor (nebylo tam nic, nemohl to nevidět atp.), pleonasmy, zmatení rodů (genderový přístup), tabu v jazyce, nadávky, opakování písmen, aliterace, jazykové hříčky (palindromy), žertíky a další kuriozity

12. Shrnutí

aktuální členění textu; odpovědi na dotazy, závěrečná diskuse